

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . . . 5.—
četrt leta 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat 14
trikrat 12
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega
Tovariša“ izide dne 24. avgusta 1917.

VABILO

na

SEJO UPRAVNEGA ODBORA

Zaveze avstrijskega jugosl. učiteljstva,

ki se vrši

v ponedeljek, dne 10. sept. 1917,

v uradnem prostoru Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ulica 6/I.

VZPORED:

1. Nagovor predsednikov.
2. Poročila funkcionarjev.
3. Naš položaj.
4. Predlogi društvenikov.

Seja se začne ob 10. dopoldan. Debata o poročilih in predlogih ter sklepanje o njih se vrši popoldan od 3. naprej.

Vodstvo Zaveze želi, da se te seje udeleže s posvetovalno pravico tudi člani Zaveze, ki niso v upravnem odboru, da bodo na ta način na seji zastopana po možnosti vsa Zavezina društva.

Predlogi in nasveti za to sejo z utemeljitvijo naj se pošljejo vodstvu Zaveze do 3. septembra 1917. Prijavijo jih lahko učiteljska društva, pa tudi posamezni člani. Sedaj je vsem dana prilika, da se oglase na pristojnem mestu s predlogi, ki merijo na izboljšanje našega položaja. Zgane naj se vsak, kdor ima kako željo na srcu!

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva, v Ljubljani, dne 23. julija 1917.

Predsednik:

Tajnik:

L. Jelenc.

Vil. Rus.

Pseudoidealizem.

Samo pet let stojim v vaših vrstah, tovariši! A teh pet let opazujem, poslušam in čitam. Ali sem še premlad, da bi imel pravico povedati, kar me vsa ta leta skeli in peče, na kar sem zaman čakal, da se bo zgodilo, a se neče? Čakal sem pri nas, čakal sem pri naših sosedih; nisem še dočkal. Zato začnem sam!

Napovem boj učiteljskemu idealizmu! Ne onemu idealizmu, ki je skrit v srcih, temveč oficialnemu idealizmu, ki se šopiri po naših stanovskih glasilih in zborovanjih, ki ga ima v ustah minister in zadnji politični poročevalec, s katerim operira deželni odbor in čitalnični predsednik. Temu idealizmu napovemo neizprosno boj, boj, ki nam naj prinese zgubljeni ponos in čast. Ako sem jaz urednik našega glasila, bi moj svinčnik to besedo iztrebil; ne smela bi se prikazati ne enkrat. Preko naših ustnic bi ta beseda ne smela priti nikoli, in če me s to besedo krmi kdo drugi, je moj nasprotnik.

Kaj pa je pravzaprav ta slavni učiteljski idealizem, ki se je razrastel kakor osat ob cesti? Mi sami govorimo in pišemo to besedo, če si hočemo izprositi kako izboljšanje v plači. „Trpimo, stradamo... Naš idealizem je v nevarnosti. Pomagajte!“ — K vragom s tem idealizmom. Mi ne zahtevamo višjih plač ne zaradi idealizma, ne zaradi stradanja, temveč kratkoma zato, ker imamo premale plače. Če ima naš stan res tako idealno vsebino, ne igra to pri plači prav nobene vloge.

Še lepši je učiteljski idealizem, ki prihaja iz ust višjih. Če delaš še enkrat toliko, kolikor ti je treba, če se zadovoljuješ s tretjino plače, ki ti gre, če prevzameš posle, o katerih sploh ne govorim, če si vedno ponižen in pokoren, dokler te nazadnje kot suho strašilo z lahkoto ne pokosi smrt, potem, dragi tovariš, res potem si idealen; in ker smo res vsi taki, zato pa smo res tudi idealni, to se reče, zato smo res hlapci. Logična konsekvence nas mora pripeljati do zaključka, da naš oficialni idealizem ni nič drugega nego hlapčevanje. Če reče minister, da je učiteljski idealizem nedosegljiv, ne reče nič drugega, kakor da je naše hlapčevanje nedosegljivo. Vdari

nas s tistim polenom po glavi, ki ga smo mu posodili, vrže nam pred nos kos mesa, ki od same obrabljenosti smrdi do neba.

Zakaj izhajajo državni uradniki brez idealizma? Saj ne pravim, da bi bili ali da ne bi smeli biti idealni. Ali zakaj se pri njih ne obeša tako na veliki zvon, kakor pri nas učiteljih? Zdravniški stan je gotovo ravno tako idealen kakor naš. Kaj bi neki rekli zdravniki, če bi se jim odgovorilo, ako bi zahtevali višjo plačo: Momentano ne moremo pomagati, a vkljub temu ostanite tudi zanaprej idealni, ker vaš stan zahteva tudi v bedi in pomanjkanju idealizma. Pri zdravnikih se nam zdi ta odgovor absurden, ker je nemogoč, a pri nas je na dnevnem redu.

V šoli, med štirimi stenami, samo za me in za moje učence, skrito pred svetom, tam sem lahko idealen kolikor hočem in kakor hočem; to je popolnoma moja osebna zadeva, ki ne briga one zunaj šole prav nič, specielno pa še one ne, ki nam režejo kruh. Kakor se mora plačati cestni pometač, težak in minister brez ozira na idealno inspiracijo, ravno tako se mora tudi plačati učitelj brez vseh drugih predpogojev samo za to, ker mu ta in ta vsota po pravici gre. In ker se je idealizem vedno spravljal skupaj z našo plačo, je postala ta beseda tako ogabna, da me kar zona obleti, če jo slišim ali čitam.

Zato, tovariš, če imaš res še kaj idealizma, če še čutiš to nebeško iskro v sebi, potem jo skrij na dno svoje duše, na zunaj je ne kaži nikdar, najboljša bo, če jo naravnost tajiš. Kakor dolgo ne bomo materialno neodvisni, tako dolgo si sploh prepovedujmo, da bi kdo govoril in pisal o učiteljskem idealizmu, ker za nas mora to biti tujka, ki pomeni v slovenščini — hlapčevanje. R. R.—a.

Vojna.

NOVA SOVRAŽNIKA.

Siam je napovedal centralnima državam vojno. Vsi Nemci, Avstrijci in Ogrji so bili aretirani, njih trgovine zaprte in 9 parnikov z 18.965 tonami zaplenjenih.

Listi poročajo, da je predsednik kitajske ljudovlade odobril soglasni sklep kabineta, da se napove vojna Nemčiji in Avstro-Ogrski.

tolikokrat razodeva neresnega igralca, lovečega se za uspehom trenutka. „Mlado vdovico“ želimo videti kmalu — pa v srečnejši vlogi.

Gospod Grünhut je v majhni vlogi dokazal takoj, da je pred nami fin karakterni igralec: markanten, ostro risan, tipičen. V drugem večeru je nastopil v „Brivcu iz Beriaccia“ z g. Jovanović-eva in z g. Badaličem.

Efektna igrlica je to, ki zahteva precej umevanja v izpeljavi in harmonične skladnosti nastopajočih. Brivec (Grünhut) se drugič poroči z lahkomišljeno žensko, ki nima zmisla za dom in ne umevanja za zvestobo. Z grajščakom grofom de Leonom (g. Badalič) smeši svojega ljubosumnega moža. Ženska brez notranje etične opore, ki pada radi zla samega.

G. Jovanović-eva je pa podala tipus rafinirane kokete, ki preračuna vsako možnost v naprej in jasno kaže nagoto svoje notranjosti. Tako razumevanje vloge se ne zdi skladno z igro samo. Njena vloga pa je bila sicer izvedena sijajno. Bilo ji je dano pokazati vso svojo ognjeno mimiko in ves svoj ambiciozen polet mi-

RUSKO BOJIŠČE.

Dne 3. avgusta so zavzele naše čete Černovice. Od 19. julija do 3. avgusta, so naše armade pregnale sovražnika na črti 170, km od Kaluša do Černovic. Dne 3. avgusta je zavzela naša armada tudi Kimpolung v južni Bukovini. S tem je skoraj že cela Bukovina zopet v naši lasti. Naši so vzhodno od Černovic že prekoračili državno mejo.

OGRSKE UČNE MOČI V POMOŽNI VOJNI SLUŽBI PRIDEJO NA DOPUST.

Tako je odredil honvedni minister, ki je merodajna poveljstva zopet pozval, naj vse učitelje, profesorje itd. izmed moštva, ki so dobili pri superarbitraciji oznažbo „zmožen za pomožno službo“ oziroma „za črnovojna službo brez orožja“, takoj brez vsakega nadaljnega postopanja prestavijo v neaktivno razmerje. Tako kvalificirane moči naj dobe takoj dopust.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Tedenski prispevki za „Rdeči križ“ petrazredne ljudske šole v Radovljici v šolskem letu 1916-17, 351.20 K; zbirka za „Rdeči križ“ meseca junija v Radovljiškem okraju, 1253.76 K; deška ljudska šola v Trnovem na Notranjskem ob „Dnevih žepnih robcov“ v denarjih 3 K in tedenske zbirke na tej šoli od 1. januarja 1917 do sklepa šolskega leta 236.86 K in za „Rdeči križ“ 87 K; Ivan Nekermann, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Trstu, 2 K; skupaj 1933.82 K.

Danes izkazanih . . . . . 1.933:82 K
V zadnji številki izkazanih 278.584.79 „

Skupaj . . . . . 280.518:61 K

VI. VOJNO POSOJILO.

Učiteljica M. Huthova v Radovljici, 2600 K; učiteljstvo deklishe ljudske šole Družbe sv. Cirila in Metoda na Acquedottu v Trstu, 300 K; Ana Dovgan, učiteljica v Trnovem na Notranjskem, 100 K; Bibijana Bisail, učiteljica istotam 50 K; s posredovanjem nadučitelja Rudolfa Horvata v Trnovem na Notranjskem, 13.300 K; šolsko vodstvo v Zgonik., v Sežanskem okraju,

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Gostovanje članov kralj. hrvatskega gledališča v Ljubljani.

V četrtek 2. in petek 3. t. m. smo doživeli dva lepa umetniška večera: majhen, a srečno izbran ensemble hrvatskih umetnikov-igralcev je pohitel v nekdanje slovensko gledališče . . .

Naši topi duševni revščini je bil podan krepek sunek v vzpodbudo:

Kaj pa mi?

Ali res ni nikogar, ki bi jamčil za prihodnjo letošnjo — vsaj dramatsko sezono? Kar je še ostalo slovenskih igralcev doma, komaj čakajo ugodne prilike, da nas zapuste, ker jim nihče ne nudi kakega izgleda v bodočnost. Ko bodo pospravljeni pod tujo streho — bomo gledali v prazno . . .

Odkod potem dobiti naenkrat umetnikov in talentiranega naraščaja? Mnenja sem, da bi morala ta vprašanja merodajne kroge predvsem zanimati.

Kar se tiče gostovanja hrvatskih igralcev je nesporno, da so vrlo rešili s svojim zanosnim nastopom — skrajno nesrečno izbran program

Roberta Bracca: „Prava ljubav“, neskončen dialog, zabeljen s ceninimi dramatskimi efekti, v bistvu pa poln duhomorne praznine — so mogli rešiti le umetniki. Režiser Badalič je poglobil plehko snov v temperamentni igri in s svobodnimi razmahom svoje, kot nalašč za ljubimca-igralca ustvarjene osebe. Bogata dramatska duša se skriva v njem, neopazeno se izvije pred nami v kočljivih trenutkih, ko napravi skok iz svojega genra.

Njegova igra ni šablonsko-dolgocasná, tako, da je zadovoljen strog kritik in publika. Njegova partnerica Elena Vilharjeva, je z umerjeno kreacijo svoje vloge izpopolnila igro svojega ljubimca. Pri njej ni najti onega mučnega patosa in bombastične navlake v salonski igri, ki

mo nevarnosti, ki čakajo karakternu ljubimko. G. Grünhuta brivec je bil krepek in z veliko silo naraščajoč — junak. H koncu je dosegel prav odločilno dramatsko moč.

Gospod Badalič je v vlogi grofa tako v maski kot v živahni, življenjapolni igri, prepojeni s fineso nastopa in mehkim prehodu čustvovanja — dosegel svoj cilj vloge: simpatije publike.

Iskren aplavz je pozdravil nastop našega najboljšega na jugu: Ignacija Boršt-nika v vlogi kovača v dramatičnem monologu „Strajk kovačev“. Dolgo se nismo videli — a ostal je isti: Neke tajna dramatična struna nam udari na uho pri njegovi igri. Njegov zanosen mir, tisto premišljeno, a vendar naravno vsake kretnje in vsakega zgiba, ona tesna spojitve življenja z igro, ki osvaja s prepričevalno istinitostjo — bil je on. Čutimo, da živi na odru, da nas popelje s seboj. Sledimo mu, ihtimo ž njim, bojimo se zanj — njegova igra je suveren. Iz svojega „Kovača“ je napravil vse kar je bilo možno — povprečen igralec bi našel za stvar hladno publiko.